

Motion

1983/84:95

Gunhild Bolander m. fl.

Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m. (prop. 1983/84:40)

I proposition 1983/84:40 föreslås nedläggning av förskollärarytbildningen i Visby (FÖVI) — Gotlands första och enda institutionella högskoleutbildning. En sådan åtgärd går stick i stäv med mångåriga strävanden att utveckla Gotland/Visby som högskoleort.

Efter den 1 juli 1977 då högskolereformen trädde i kraft verkade länsstyrelsen, Gotlands kommun och regionalstyrelsen i Stockholms högskoleregion samtliga aktivt för att Gotland i likhet med övriga län skulle erhålla högskoleenhet. Inom den expanderande förskolesektorn och den därmed snabbt ökande förskollärarytbildningen ansågs det lämpligt att etablera Gotlands första högskoleenhet. Riksdagsbeslut våren 1979 slog fast att utbildningen organiserades som en egen institution knuten till högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Utbildningen startade med tre klasser hösten 1980.

För Gotlands del har rekryteringen av studerande inte varit någon svårighet. Det har dock stått klart att Visbyinstitutionen är utsatt och sårbar för svängningar i rekrytering och studerandeantal. Skälet till detta är att enbart en typ av basutbildning erbjuds. Framstötarna har därför skett vid flera tillfällen både från Gotlands sida och inom lärarhögskolan för att bredda utbildningsbasen och konsolidera verksamheten på Gotland.

Under hösten 1982 diskuterades vid lärarhögskolan planer på att inrätta integrerad förskole- och lågstadietutbildning vid Gotlandsinstitutionen. Kommun och länsstyrelse gick in med skrivelser. Riksdagen avtog dock våren 1983 en framlagd motion i vilken föreslogs att 30 förskollärarytplatser av sammanlagt 60 i Visby skulle omvandlas till lågstadielärarytplatser.

I anslutning till bl. a. regeringens uppdrag till länsstyrelserna den 3 mars 1983 att på olika sätt medverka i utbildningsplaneringen och ange regionalpolitiska riktlinjer för utbildningssektorn har ett utredningsmaterial tagits fram av en arbetsgrupp för högskolefrågor med representanter för kommun, länsstyrelse, länskolnämnd och FÖVI.

I detta material framförs förslag till funktionell samordning av verksamhet med såväl statlig som kommunal högskoleutbildning i länet. Detta skall bl. a. förbättra möjligheterna till en långsiktig utbildningsplanering inom Gotlands kommun och län på högskoleområdet. Dessutom förbättras förutsättningarna för samordning av gymnasial och eftergymnasial utbildningsplanering.

FÖVI bör enligt arbetsgruppen kunna utveckla sin primära utbildningsverksamhet inom området barn — skola och bland förslag till utbildnings-

komplement finns fort- och vidareutbildning av barnomsorgspersonal och lärare. Här märks framför allt kortare kurser men även nyligen föreslagen påbyggnadsutbildning på en termin för förskollärare kan vara en möjlighet för FÖVI. Vidare framförs att FÖVI med dess lokaler, administration och lärarkompetens inom olika ämnesområden utgör en naturlig bas för högskoleverksamhet i länet. Förslag läggs till en långsiktig utvecklingsverksamhet som inkluderar ökad omfattning av externa kurser med klara inriktning mot olika avnämares behov. Dessutom bör undersökas möjligheterna till nya längre utbildningar, bl. a. i turism, friskvård, energiteknik, vattenbruk, småföretagarutbildning och ADB. Av dessa får lokal linje i turism f. n. anses vara mest realistiskt att arbeta vidare med utifrån Gotlands självklara förutsättningar som ett av landets viktigaste områden för turism. Till denna bedömning bidrar också att de tre befintliga högskoleutbildningarna i turism i landet uppvisar ett mycket starkt sökandetryck.

Ambitionerna att utveckla förutsättningarna för högskolestudier i ett län som Gotland torde vara i linje med högskolereformens syften om regional spridning av högskoleverksamhet. Detta uttrycks också av departementschefen i budgetproposition 1982/83 (bil. 10 s. 377):

I detta perspektiv framträder också än klarare betydelsen av en annan del av högskolereformen, nämligen den regionala spridningen av högskoleutbildningen. De mindre högskoleenheterna utanför universitetsorterna har redan blivit verksamma instrument för att förbättra förutsättningarna för sina resp. regioners utveckling. De fångar upp impulser från det omgivande samhället för att utveckla nya utbildningar, erbjuda fortbildning och vidareutbildning och utveckla forsknings- och utvecklingsverksamhet för bl. a. små och medelstora företag och offentlig verksamheter av skilda slag. Dessa högskoleenheter är, med den spridda geografiska fördelning vårt näringsliv har, utomordentligt viktiga för att behålla livskraften i detta. Därmed bidrar de också till att säkerställa arbetstillfällena i regionerna.

FÖVI är ett bra exempel på att en liten utbildningsanstalt har studiesociala och pedagogiska fördelar. Studieatmosfären vid institutionen är omvittnat trivsamt och det pågår en ständig verksamhet för att på olika sätt utveckla institutionen och dess arbetsformer.

Möjligheterna att fullt ut tillgodogöra sig fördelarna med en liten högskoleutbildning i en liten region kräver dock den självständighet som ställning av egen högskoleenhet medför. Samtliga län utom Gotland och Blekinge har — efter riksdagsbeslut att inrätta egen enhet i Halmstad och Skövde från den 1 juli 1983 — någon form av högskola/universitet. Det vore rimligt att ge också Gotland, med högskoleutbildning i ungefär samma storleksordning och ålder som Halmstad och Skövde, de fördelar som egen enhet medför.

Bl. a. visar UHÄ:s förslag (rapport 1983:9) om stöd till forskning och utvecklingsarbete vid regionala högskolor om riskerna för län utan sådan

högskola att hamna i en ogynnsam position när det gäller resurstilldelning för utbildning/forskning av betydelse t. ex. för näringslivet i länet.

Förslaget att lägga ned högskoleutbildningen på Gotland är — mot denna bakgrund — regionalpolitiskt och utbildningsmässigt av synnerligen allvarlig betydelse. Åtgärden skulle i ett slag rycka undan grunden för det mödosamma arbetet att bygga upp en långsiktig verksamhet av betydande psykologisk, service- och sysselsättningsmässig betydelse för en region som Gotland. Det borde finnas möjlighet att genomföra föreslagen besparing på ett sätt som inte får lika kraftigt märkbara effekter. Vad gäller Stockholms högskoleregion kan f. n. inte institutionen för förskolläraryt- bildning i Solna rekrytera tillräckligt antal studerande till sina utbildnings- platser. Det vore rimligt att fördela nedskärningen av förskolläraryt- bildning i regionen lika mellan institutionerna i Solna och Visby och därmed bereda möjlighet för fortsatt verksamhet t. v. i Visby.

Det bör i sammanhanget erinras om att de akademiska studiemöjligh- terna på Gotland riskerar att utarmas också av andra skäl. De ändrade statsbidragsreglerna för poänggivande högskolekurser inom studieförbun- den gör denna verksamhet i framtiden ekonomiskt praktiskt omöjligt. Detta drabbar Gotland hårt eftersom länet tillsammans med ett par norr- landslän relativt sett varit de mest aktiva på detta område.

Dessutom har anslaget för externa kurser och lokala linjer i Stockholms högskoleregion skurits ned kraftigt i årets budget. Från detta anslag skall tas medel till externa decentraliserade kurser förlagda till Gotland i kon- kurrens med kommuner i Stockholms län. Utvecklingen av externkurs- verksamheten är, i brist på alternativa studiemöjligheter på Gotland, av den största betydelse för länet.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar att upprätthålla Visbys status av högskoleort
i enlighet med det anförda.

Stockholm den 14 november 1983

GUNHILD BOLANDER (c)

BARBRO NILSSON (m)

i Visby

PER-AXEL NILSSON (s)